

עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֵבֹרָה

במשנתו של מרן בעל הסולם זיע"א
מתוך שיחותיו של רבי אברהם מרדכי גוטליב שליט"א

גליון מס' 38

פרשת בהר

עַל הַתּוֹרָה

"ושבתה הארץ, שבת לה"

(ויקרא כ"ה, ב')

משמטים את עצמנו מלקבל תמורה

"דבר אל בני ישראל, ואמרת אליהם, כי תבואו אל הארץ אשר אני נותן לכם ושביתה הארץ, שבת לה" (ויקרא כ"ה, ב').
"וכי תאמרו: מה נאכל בשנה השביעית, הן לא נזרע ולא נאסוף את תבואתנו? וצוית את ברכתי לכם בשנה הששית, ועשות את התבואה לשלוש השנים" (ויקרא כ"ה, כ"א).

מה ענין שמיטה אצל הר סיני?

ארץ מלשון רצון. יוצא אם כן, ששנת השמיטה היא ביטוי לשביתת הרצון. שובתים מרצון, מתוך בטחון ואמונה, ועל כך בהמשך.

עמוקים הדברים עד מאד מאד, וראוי כי נשננם מעט מעט, אט אט. שבע מידות הן, חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד ומלכות. שבע מידות של עבודה עצמית, המתבטאות - בשבעת ימי השבוע, בשבעת האושפיזין של סוכות, בשבעת ימי הפסח, בהתפרטות שבעה שבועות של ספירת העומר, וכן בעניין דידן בשבעת שנות השמיטה. המידה השביעית היא בחי' מלכות שמים, זו בחי' העביות והרצון לקבל הנאה ותענוג באדם, אשר היהודי מחיל עליה את מלכות השי"ת, ואינו משתמש בה, בבחי' "סוד מרע", בריחה מכל תאוה או יצרים מיותרים, בריחה מכל אינטרס והשתַּפְּרוּת, אלא "הוּו כעבדים המשמשים את הרב (מתוך אהבתו), שלא עמ"נ לקבל פרס". נמצא אשר שנת השמיטה שהיא השביעית, מיוחסת היא למידת מלכות שמים זו.

ההשקה שבין הארץ לבין השנה השביעית, רומזת לנו שאסור לדרוש מן המלכות שמים שתתן מזונות ובהרחבה תמורת עבודתה. וז"ע שאסור לעבוד את הארץ, שהיא העבודה המופנית לעומת הרצון

כיצד הגיע פלפל חריף לשולחן הבאבא סאלי?

רבים הם המופתים והניסים שבזוהרם סביב האדמו"ר רבי ישראל אבן-חצירא זי"ע, אשר קבע משכנו בעיר נתיבות ומשם פרצו מעיינותיו חוצה אלפים ורבבות עלו אליו לרגל אל חדרו הקטן, שם היה כאב רחום מאזין לכל חולה ונדכא, ליתום ואלמנה, לאנשים פשוטי עם ואף לנדיבים וגבירים. מי שזכה להסתופף לצילו חש באותה הארה שמימית וסיעתא דשמיא מופלאה שאפפה את הצדיק הקדוש, שכל הנהגותיו אמרו ענווה מופלגת, הסתפקות במועט, אורחות טהרה וקדושה בלתי ניתנים להשגה, אך מעל לכל, אהבת ישראל לכל יהודי.

...

תשי"ב, 1952 למנינם, הייתה שנת שמיטה הראשונה בארץ ישראל, מאז תקע בה הצדיק יתד. הימים היו ימי צנע קשים, המדינה דאז ליקקה את פצועיה לאחר מלחמת השחרור שהסתיימה לא מכבר, במהלכה נהרגו אלפים רבים, מדינות רבות החרימו את מדינת ישראל הקטנה שנאבקה על קיומה הפיסי, ונאלצה לספוג מטחים של שנאה וטינה גם מאומות רבות, שלא ראו בעין יפה את התכנסות העם היהודי בארצו.

גבולות הארץ היו בתש"ב סגורים ומסוגרים. סחורות חקלאיות לא נכנסו למדינה, בשל אותו חרם בינלאומי, כך שפירות וירקות מחו"ל, שאין בהם קדושת שביעית, לא היו בנמצא. הישוב היהודי דאז נאבק על פת לחמו וקיומו, אל מול פורעים וכנופיות ערביות אכזריות, כך שלשומרי המצוות היה קושי עצום ורב לשמור על השמיטה בכל פרטיה ודקדוקיה.

הבאבא סאלי הכיר את כל צדדי ההלכה של המקלים והמחמירים, אך כמובן החליט לקיים את השמיטה לכל פרטיה ודקדוקיה על פי כל החומרות. הצדיק אף הציע לכל קרוביו ומכריו לנהוג על פי החומרות, ולא לקנות פירות וירקות של "היתר מכירה".

אותה שנה התארך באבא סאלי אצל רבי חזן דהן, תלמיד חכם ועסקן דגול ששמח על כניסת הצדיק לביתו. עננה של דאגה אפפה את פניו של רבי חזן לנוכח העובדה שלא יכול היה להגיש לצדיק פירות וירקות.

"אל תטרחו עבדו, אני מסתפק בפת לחם
יבשה, ומעט פלפל חריף לטבל בו את הפת. אך
אינני מודאג, אני סמוך ובטוח שהקב"ה ימציא
לי את הפלפל ללא חשש שביעית, ועליכם
לשמחו ולא לדאוג עבדו כלל וכלל".

הוא לא ביקש תפוחי אדמה, לא גזר, ולא
בצל. רק פלפל חריף, לטבל בלחם, ואף סעודה
יחידה זו, היה אוכלה בלילה עם כוס מים קטנה.
כן, פלפל חריף שלא עובד - חלילה - על ידי
איכר יהודי.

למחרת השיחה עם אדמו"ר באבא סאלי
התפנה רבי חזן לקיים מצוות ביקור חולים. בן
דודו, אושפז בבית החולים הצרפתי "נוטרדם"
השוכן במוסררה, ממש על קו הגבול עם
ירושלים שבידי הערבים. לאחר שהייה קצרה
בחדר עם החולה, יצאו השניים להתאוורר
בחדר בית החולים. והנה להפתעתו הרבה,
רואה רבי חזן גינת ירק פורחת. ומה גדל בה?
פלפל חריף לרוב, חצילים שחרחרים מאורכים
ומעט צנוניות. בלא הרבה היסוסים, ניגש אל
הגוי, שהיה ממונה על הגינה, ושאלו אם יוכל
לקנות ממנו מעט פלפל חריף עבור אורח חשוב
שנמצא אצלו, ואשר אינו אוכל אלא רק פלפל
חריף. ענה לו הלה, "אתה יכול לבוא לכאן כל
יום ולקבל לא רק פלפל חריף, אלא גם חצילים
וצנון, כפי צרכיך, כל עוד הם צומחים בגינת".

ומאת ה' הייתה זאת, שכל אותם שבועות
בהם שהה אדמו"ר ז"ע בביתו של רבי חזן, לא
פסקו מעל שולחנו פלפלים, חצילים וצנוניות
מתוצרת כשרה, למהדרין מן המהדרין.
שבחה של ארץ ישראל תמיד היה שגור על
לשונו של הצדיק, שהיה מדגיש ואומר: "יהודי
שומר שמיטה, וכן המקפיד על כל המצוות
התלויות בארץ, זוכה להשתבח מפירות ארצו,
ומעל לכל זוכה למעלה מיוחדת של סיעתא
דשמאי, שכן הבורא מייקר את מסירות נפשו
למען ארץ הקודש, ומשיב לו בעין טובה ויפה
בהארה אלוקית מיוחדת".

לקבל שבאדם, על מנת שתתן מזונות. ובד"כ "עבודת הארץ" פירושה: עבודה שרוצים שתתן פירות. מי
זה שיהיה לעבוד את הארץ מבלי להשתכר בפירותיה? הרי כל בר דעת מבין שעמלו ויגיעתו, נועדו לקבלת
תמורה. אבל זה מותר רק בששת השנים הראשונות. אבל כאשר מגיעים לשנה השביעית המרמזת על
מלכות שמים, אזי החוקים משתנים, כי אז אסור לבקש תמורה, נמצא שאסורה עבודת הארץ. מכאן
פולחת לעולם "השמיטה". היהודי משמט עצמו מקבלת תמורה. כולו לשם שמים. אצלו הארץ בבחינת
"ושבתה הארץ שבת לה", זה מרמז שכל הארץ - היינו המלכות שמים - היא כולה לה, ואין לרצון לקבל
שום נגיעה במלכות, הנקראת "ארץ" ונקראת "שמיטה".

עוד מדרגה מעניינת. "מה עניין שמיטה אצל הר סיני" שואלים המפרשים, ולענייננו בדרך עבודת ה'
הפירוש הוא - שכל המצוות צריך שתעשינה על דרך השמיטה, והכוונה היא לעשותן מבלי רצון לקבל
תמורה. להישמט מן התמורה, ולפעול נטו למען הרבות כבוד שמים, תחילה אצלי, ואח"כ אפשר גם אצל
אחרים.

והנה לפנינו קשר הדוק בין שמיטה - שהיא דרך העבודה האמיתית - להר סיני, שהוא הסמל למצוות
שניתנו עליו.

ומכאן נכנסנו לעולם המשפיעים, כמו הבורא המשפיע ללא גבול וללא רצון לתמורה.
ואז פורצת מאליה השאלה הנובעת מן הגוף העכור, הגשמי, שמנתח כל מציאות על פי תכונותיו של
הטבע ואיתניו. אם לא נעבוד מה נאכל? ובעומקם של הדברים השאלה היא בעצם - אני אעבדך רק בתנאי
שתתן לי מזון. ויש הנצרך למזונות קרי לתענוגים גשמיים, ויש הנצרך למזונות רוחניים, שהם בעצם
הטעם והתענוג בתפילה ולימוד התורה. מבלעדיו, הרי לא אוכל לעבוד? הלא כן? כך הגוף.

לא ולא! זו התשובה. עובדים גם בלי טעם בתפילה ובתורה. אם כולי לה' אין צורך במזון, קרי בטעם.
ולכן נאמר "וצויתי לכם את ברכתי בשנה השישית", זו המידה השישית שהיא "יסוד צדיק", שהיא
ביטוי להשפעה קדושה. כי כמו הקב"ה אשר ענינו להשפיע לכלל ישראל, כך גם הצדיק מוסר את עצמו
עבור כלל ישראל. ואם תעבדו על מנת להשפיע בלבד, אזי הגעתם בסולם המעלות להשתוות הצורה בין
המלכות ליסוד, ומשם תימשך ברכה, שהיא טעם בתורה ובמצוות, שהיא שמחה, שהיא דבקות בה'.
אך אם תהיה העבודה על מנת לקבל, אזי נגרם פירוד בשורש הנשמה שהיא המלכות הקרויה "כנסת
ישראל", שהיא כלל הנשמות, אך היא לדאבון הלב - מופרדת. ולכן אין היסוד יכול להשפיע למלכות מן
הסיבה שיש שינוי צורה ביניהם. אין ביניהם את הצינור המקשר.

והנה ה' מביטח: "וצויתי את ברכתי לכם בשנה השישית". והפירוש הוא - "אם תשמרו שמיטה מבלי
רצון לקבל לעצמכם, אלא רק תשפיעו טובה על הפרט והכלל, שזו שיא השתוות הצורה בינכם לבין הבורא
יתברך, אזי תתפשט הברכה מן היסוד למלכות, שזו שיא ההארה האלוקית על היהודי העובד".
מה נאכל? שואג הגוף. ונשיב לו: "עבודתנו היא מעל לטבע, מעל לדעת, וכל מה שהוא נגד הטבע
והדעת הוא בבחינת מעשי ניסים. זו ההנהגה האלוקית".

ואם תרצו תשאלו כל אברך שמוסר נפשו על לימוד תורה באמת, כיצד ההשגחה העליונה משפיעה
עליו מזונות גשמיים ומזונות רוחניים ללא גבול והוא אינו אלא שוקד על תלמודו, תשמעו תשובות
מאליפות ממש.

ואם תשאלו: "והלא אין סומכים על הנס?" (פסחים ס"ד ע"ב). "ולא בכל יום מתרחשים ניסים" (פסחים ו')?
והתשובה: מי שפועל ועובד עם הטבע וחוקיו, יש מקום לטענות אלה, אך כאשר העבודה היא באמונה
עילאית - בבחינת "השלך על ה' יהבך" - אזי המציאות הופכת לניסית ומפליאה ביותר.

ועל העבודה

"שמן ששון מחברך"

"בר יוחאי נמשחת אשריך".

בפשטות, העניין של משחה משמעותו:
בחירה. כי אדם שהיו רוצים למשוח אותו
למלך או לכהן, היו מושחים אותו בשמן, זה
היה סימן שהוא נבחר. ובקשר לרשב"י ז"ע
עניין הבחירה הוא בזה, שזכה להשיג את החיות

שמביא ששון ושמחה, בזכות מי? "מחברך!"
את זה קיבלת מחברך, היות וידעת להשפיל
את עצמך בפני החבר, ולהחזיק ולרומם את
החבר מעליך שהוא גדול שבגדולים ואתה עפר
לרגליו. בזכות זה זכית ל"שמן ששון", ובלעניין
של אהבת חברים אי אפשר לזכות לזה.
ופשוטים הדברים לתתם אל הלב.

הפנימית של התורה, בזה הוא נמשח.
"שמן ששון מחברך", לזה יש שני
פירושים: הפירוש הפשוט, שאתה נמשחת
יותר מחברך וזכית "לשמן ששון", לאור
החכמה האלוקית שהוא מביא את הששון
לעולם, שהוא מביא את החדווה והשמחה.
ועוד י"ל פירוש נפלא אחר: "שמן ששון" -
אתה זכית להשיג את השמן הזה, את האור הזה

יוצא לאור ע"י ביהמ"ד "ברכת שלום"
בנשיאות רבי אברהם מרדכי גוטליב שליט"א
רח' אבינדב 3 - טלו סטון

לפינת יצורים בכל רחבי הארץ, ולרכישת ספרי האל הסולם ותלמודיו
בא להתקשר ל- 02-5334718
birkatshalom@gmail.com